

Šaur, Josef

[Hanuš, Jiří a kol. Nostalgie v dějinách]

Новая русистика. 2014, vol. 7, iss. 1, pp. [211]-212

ISSN 1803-4950 (print); ISSN 2336-4564 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130243>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Informatorium

Hanuš, Jiří a kol.: *Nostalgie v dějinách.* Centrum pro studium demokracie a kultury. Brno 2014. 148 s. 979-80-7325-335-6.

Brněnské Centrum pro studium demokracie a kultury vydalo v roce 2014 jako 24. svazek edice *Questiones quodlibetales* kolektivní monografii věnovanou nostalgii v dějinách, resp. roli, kterou nostalgie sehrává v uvažování o lidské minulosti a historii. Útlá knížka si neklade za cíl zpracovat téma vyčerpávajícím způsobem. Ostatně vznikla, alespoň nakolik je autorovi této zprávy známo, jako výsledek jednoho z pravidelných setkávání organizovaných Jiřím Hanušem a jeho kolegy nad různými tématy, přičemž tato setkání jsou zpravidla spojena s doktorským seminářem Historického ústavu. Z pohledu zaměření časopisu *Novaja rusistika* kvitujeme s potěšením, že z devíti příspěvků jsou tři věnovány Rusku.

Ivana Ryčlová představuje čtenářům koncept nostalgie, či, vyjádřeno ruským výrazem, „toski“ jako pevné součásti ruské kultury a lite-

ratury. Autorka se zaměřila na její ukázání v dílech Ivana Bunina a Vladimíra Nabokova, tedy dvou spisovatelů působících v emigraci, v jejichž díle bolestný stesk po vzdálené vlasti sehrával nezanedbatelnou roli. Radomír Vlček se zamýšlí nad rolí osobnosti v ruských dějinách ve vztahu k nostalgickému pojmání dějin. Výchozím bodem pro něj byla anketa *O největšího Rusa* z roku 2008, v níž se na prvních třech místech umístili Alexandr Něvský, Pjotr A. Stolypin a Josif V. Stalin. V anketě hlasovalo 44 milionů diváků. Je tedy dostatečně relevantním průzkumem o smýšlení neodborné ruské veřejnosti o vlastních dějinách. Všechny tři osobnosti jsou značně kontroverzní a jejich vnímání se v různých dobách proměňovalo. Dnešní Rusové se však k těmto historickým postavám upínají a snad můžeme dokonce říci, že k nim v jistém smyslu i vzhlízí. Jde tedy

o kultivaci hodnot, s nimiž vnější pozorovatel ztotožňuje spíše obtížně. Výsledky ankety lze jistě interpretovat různě, nicméně se beze sporu jedná o zajímavé svědectví o svérázném vnímání vlastní minulosti Rusy. Vlčkův příspěvek doplňuje článek Kateřiny Hlouškové o využívání nostalgie v současném ruském oficiálním politickém diskursu. A opět je to otázka hodnot, které jsou na vládní úrovni podporovány jako „správné“ a kdy je historie vnímána s jistou více či méně skrytou účelovostí.

Všechny tři zmíněné krátké sta-
12121 tte (zejména pak Vlčkova a Hlouškové), jakkoliv nejdou v daném tématu do hloubky a hlubších souvislostí, ukazují zásadní skutečnost, a sice že dějiny i přes různé turbulentní změny vykazují velkou míru kontinuity. Ta je mj. umožňována právě i nostalgií, která v jistém slova smyslu umožňuje přemostit vzájemně zdánlivě oddělená dějinná období, např. právě Rusko předrevoluční, Rusko sovětské a Rusko dnešní. Nicméně řečené se netýká pouze jen Ruska. Nostalgie, jak ostatně vyplývá i z dalších příspěvků v anotované publikaci, je pevnou součástí metanarací národ-

ních dějin. A ne vždy jsou součástí této metanarace hodnoty, jež jsou obecně přijímány, ba dokonce můžeme říci, že v některých případech jde o hodnoty, které ostatní národní společnosti mohou dráždit. Nemusíme chodit daleko. Stačí se například podívat, které osobnosti maďarských dějin jsou zvěčněny na budapeštském Náměstí hrdinů a co se o některých z nich lze dozvědět z českých učebnic dějepisu. Je to právě nostalgie, která umožňuje spojovat zdánlivě nespojitelné či protichůdné hodnoty. Ostatně není žádnou náhodou, že většina křesťanských svátků se slaví ve stejné dny či období jako někdejší pohanské. A jen málokdo dnes vnímá nějaký rozpor v ritualizované podobě Velikonoc, kdy v symbióze koexistují křesťanské i pohanské tradice.

Jiří Hanuš s autorským kolektivem „nakousli“ zajímavá témata, a mám-li zůstat u gastronomických přirovnání, pak mohu říci, že se nám dostalo zajímavé ochutnávky. A vyvstává otázka, zda bude servírováno ucelené menu. Nostalgie jako zajímavý a „kontinuitotvorný“ dějinný prvek může být náplní většího širšího odborného setkání.

Josef Šaur